

OBSAH

	Úvod	9
1	Didaktika výtvarnej výchovy – jej predmet a ciele (J. Banaš)	11
1.1	Miesto didaktiky výtvarnej výchovy v systéme pedagogických vied	11
1.2	Vymedzenie základných pojmov a kategórií	12
1.3	Formy výtvarnej výchovy	13
1.4	Osobitosti predmetu výtvarnej výchovy	14
1.5	Ciele a obsah didaktiky výtvarnej výchovy v učiteľskom štúdiu	17
2	Osobnosť učiteľa výtvarnej výchovy (J. Banaš, Š. Geró)	19
2.1	Ideovo-politická a morálna vyspelosť učiteľa výtvarnej výchovy	21
2.2	Požiadavky na učiteľa výtvarnej výchovy v oblasti všestrannej pripravenosti na pedagogickú činnosť	22
2.3	Profilácia učiteľa výtvarnej výchovy v zložke špecializovanej odbornosti	23
3	Význam a miesto výtvarnej výchovy v systéme socialistickej výchovno-vzdelávacej sústavy (J. Banaš)	25
3.1	Význam výtvarnej výchovy z hľadiska estetickej výchovy	26
3.2	Možnosti rozvoja intelektuálnych schopností vo výtvarnej výchove	30
3.3	Ideovo-politická a mravná výchova v obsahu výtvarnej výchovy	33
3.4	Pracovná a polytechnická zložka výchovy vo výtvarnej výchove	35
3.5	Utváranie vedeckého svetonázoru vo výtvarnej výchove	37
4	Výtvarná výchova a výtvarné umenie (J. Banaš, Š. Geró)	41
4.1	Niektoré osobitosti vzťahu výtvarnej výchovy a výtvarného umenia	41
4.2	Obsah väzieb výtvarnej výchovy a výtvarného umenia	43
4.3	Vzťah výtvarnej výchovy k jednotlivým druhom výtvarného umenia	45
4.4	Vzťah výtvarnej výchovy k ľudovému umeniu a ľudovej výtvarnej tvorbe	47
5	Systém prostriedkov výtvarno-estetickej komunikácie v obsahu výtvarnej výchovy (Š. Geró)	51
5.1	Znakový charakter výtvarného diela	52
5.2	Výtvarná komunikácia	54
5.3	Výtvarné výrazové prostriedky	56
5.4	Sémantika jednotlivých prvkov výtvarného diela	58
5.4.1	Základné elementy výtvarného diela	58
5.4.2	Kvalitatívne vzťahy vo výtvarnom diele	67
5.4.3	Kvantitatívne vzťahy vo výtvarnom diele	68
6	Detský výtvarný prejav a jeho význam vo výchovno-vzdelávacom procese (J. Banaš, A. Jusko, E. Šefranková)	73
6.1	Prehľad vývoja vedeckého záujmu o detskú tvorbu	74
6.2	Psychologická podstata a vývoj detského výtvarného prejavu	77
6.2.1	Charakteristika vývoja výtvarného prejavu detí	78
6.2.2	Obdobie bezobsahových detských čmáraníc	80
6.2.3	Spontánna obsahová detská kresba	81
6.2.4	Znaky detského výtvarného prejavu	83
6.2.5	Výtvarný prejav v období dospievania	95
6.2.6	Strata záujmu o výtvarný prejav a prekonávanie „krízového obdobia“	99
6.3	Detský výtvarný prejav v psychodiagnostike a arteterapii	101
6.3.1	Diagnostický význam detskej kresby	101
6.3.2	Uplatnenie výtvarných aktivít v arteterapii	103
6.4	Typológia detskej osobnosti	104
6.4.1	Psychologická typológia	104

6.4.2	Typológia detskej osobnosti podľa výtvarného prejavu	106
6.4.2.1	Löwenfeldova typológia	106
6.4.2.2	Empirická typológia Herberta Reada	107
6.4.2.3	Výtvarná typológia Johanna Ittena	107
6.4.2.4	Výtvarná typológia Bogomila Karlavariša	108
6.4.2.5	Uždilovo stanovisko k typológii	109
7	Vývoj kreslenia a výtvarnej výchovy ako vyučovacieho predmetu (E. Šefranková)	111
7.1	Prehľad vývoja vyučovania kreslenia v období vzniku a rozvoja kapitalizmu	112
7.1.1	Obdobie pred zavedením povinnej školskej dochádzky	112
7.1.2	Obdobie po zavedení povinnej školskej dochádzky	113
7.1.3	Kreslenie po roku 1918 v prvej Československej republike	117
7.2	Smery a metódy v histórii vyučovania kreslenia	120
7.2.1	Kopírovacia metóda	120
7.2.2	Stigmografická metóda	121
7.2.3	Geometrická metóda	121
7.2.4	Vecné kreslenie pre najmenších	122
7.2.5	Ornamentálne kreslenie	122
7.2.6	Psychologické kreslenie	125
7.2.7	Ilustračné kreslenie	126
7.2.8	Napovedacia metóda	127
7.2.9	Výchova umením	127
7.2.10	Konštruktivizmus a funkcionalizmus	128
8	Výtvarná výchova po druhej svetovej vojne (A. Jusko)	131
8.1	Prehľad vývoja výtvarnej výchovy v povojnovom období	131
8.1.1	Nové podnety kreslenia v ľudovodemokratickom štáte	131
8.1.2	Polytechnická orientácia osnov kreslenia z roku 1954	133
8.1.3	Estetickovýchovný zreteľ v osnovách z roku 1960	134
8.2	Dynamizujúce činitele rozvoja výtvarnej výchovy v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch	135
8.3	Hľadanie nového modelu výtvarnej výchovy	138
8.4	Výtvarná výchova a počítačová technika	139
9	Uplatnenie didaktických zásad vo výtvarnej výchove (A. Jusko)	141
9.1	Zásada výchovného vyučovania	142
9.2	Zásada spájania teórie s praxou	143
9.3	Zásada individuálneho prístupu	144
9.4	Zásada názornosti	145
9.5	Zásada uvedomenosti a aktivity	146
9.6	Zásada primeranosti	147
9.7	Zásada sústavnosti a postupnosti	148
9.8	Zásada trvácnosti	148
9.9	Zásada vedeckosti	149
10	Psychológia výtvarného vnímania a vyjadrovania (J. Geró)	151
10.1	Vizuálne vnímanie	151
10.2	Vznik predstáv	154
10.3	Výtvarné myslenie a cítenie	156
10.4	Kreativita vo výtvarnom vnímaní a vyjadrovaní	158
11	Výtvarná výchova ako všeobecno-vzdelávací predmet na základnej škole (J. Banaš, E. Šefranková)	161
11.1	Výtvarné osvojovanie skutočnosti	163
11.1.1	Tematické práce	164
11.1.1.1	Ciele a význam tematických prác	164
11.1.1.2	Obsah činnosti a námety v tematických prácach	165
11.1.1.3	Osobitné metodické problémy tematických prác a ich riešenie	166

11.1.1.4	Organizácia vyučovacej hodiny tematických prác	177
11.1.2	Zobrazovanie prírodných a umelých foriem	178
11.1.2.1	Výchovný a vzdelávací význam zobrazovania prírodných a umelých foriem	179
11.1.2.2	Obsah a úlohy zobrazovania prírodných a umelých foriem	179
11.1.2.3	Niektoré metodické problémy zobrazovania prírodných a umelých foriem	192
11.1.2.4	Organizácia vyučovacej hodiny tematického celku Zobrazovanie prírodných a umelých foriem	199
11.2	Plošné a priestorové úžitkové práce	201
11.2.1	Dekoratívne práce	202
11.2.1.1	Ciele a význam dekoratívnych prác	203
11.2.1.2	Obsah a úlohy tematického celku Dekoratívne práce	203
11.2.1.3	Niektoré metodické problémy dekoratívnych prác a ich riešenie	215
11.2.1.4	Organizácia a štruktúra vyučovacej hodiny dekoratívnych prác	225
11.2.2	Výtvarné práce v materiáli	226
11.2.2.1	Výchovno-vzdelávací význam výtvarných prác v materiáli	226
11.2.2.2	Obsah a úlohy výtvarných prác v materiáli	227
11.2.2.3	Niektoré metodické problémy výtvarných prác v materiáli	236
11.2.3	Priestorové vytváranie	238
11.2.3.1	Výchovný a vzdelávací význam priestorového vytvárania	238
11.2.3.2	Obsah a úlohy priestorového vytvárania	239
11.2.3.3	Niektoré metodické a organizačné problémy priestorového vytvárania	244
11.3	Výtvarné umenie a životné prostredie – Výtvarná kultúra	246
11.3.1	Ciele a obsah výtvarnej kultúry	247
11.3.2	Organizačné formy a metódy práce s umeleckým dielom	249
11.3.3	Niektoré metodické otázky práce s výtvarným dielom	252
12	Výtvarná výchova v stredných školách (A. Jusko)	263
12.1	Výtvarná výchova s metodikou v stredných pedagogických školách	264
12.2.	Výtvarná a umeleckoremeselná výchova v stredných umeleckopriemyselných školách	266
12.3	Odborné kreslenie a architektúra v stredných priemyselných školách stavebných	267
12.4	Estetickovýchovné predmety a odborné kreslenie v stredných odborných učilištiach	267
12.4.1	Štvorročné študijné odbory	268
12.4.2	Trojročné učebné odbory	269
12.5	Estetickovýchovné predmety v stredných zdravotníckych školách	272
12.6	Estetickovýchovné predmety v gymnáziách	273
13	Záujmová výtvarná výchova (A. Jusko)	275
13.1	Výtvarné odbory ľudových škôl umenia	276
13.2	Výtvarné krúžky organizované školou	278
13.3	Výtvarné činnosti v školských družinách, školských kluboch, v školách s celodennou starostlivosťou a v detských domoch	279
13.4	Výtvarné činnosti v Pionierskej organizácii SZM a v domoch pionierov a mládeže	281
13.5	Kluby priateľov výtvarného umenia	282
14	Súťaže a prehliadky detskej výtvarnej tvorby (A. Jusko)	285
14.1	Význam výtvarných súťaží a prehliadok pre deti a mládež	285
14.2	Druhy výtvarných súťaží a prehliadok detskej tvorby	286
14.2.1	Československé súťažné výstavy a prehliadky detskej výtvarnej tvorby	287
14.2.2	Súťažné výstavy a prehliadky výtvarnej tvorby detí a mládeže celého sveta	292
15	Plánovanie vo výtvarnej výchove (J. Banaš)	295
15.1	Postupnosť pri plánovaní vo výtvarnej výchove	296
15.2	Príprava tematických plánov	298
15.3	Hodinový plán výchovno-vzdelávacej činnosti	300
16	Stavba vyučovacej lekcie a jej realizácia (J. Banaš, E. Šefranková)	305
16.1	Základné typy a formy vyučovacej hodiny výtvarnej výchovy	305

16.2	Články hodiny výtvarnej výchovy – ich funkcia, obsah a formy	306
16.2.1	Opakovanie	307
16.2.2	Motivácia	308
16.2.3	Oznámenie úlohy	309
16.2.4	Vysvetlenie nového učiva	309
16.2.5	Samostatná práca žiakov	311
16.2.6	Zovšeobecnenie	312
16.2.7	Hodnotenie a klasifikácia	313
16.3	Príprava na lekcii výtvarnej výchovy	315
16.3.1	Predbežná príprava	315
16.3.2	Materiálna príprava	316
16.3.3	Písomná príprava	317
16.4	Koordinácia výtvarnej výchovy s ostatnými vyučovacími predmetmi	324
17	Materiálno-technické vybavenie školy na vyučovanie výtvarnej výchovy (J. Banaš)	
	327
17.1	Vyučovacie priestory a zariadenia	327
17.1.1	Odborná učebňa výtvarnej výchovy	328
17.1.2	Kabinet a sklad výtvarnej výchovy	335
17.1.3	Pomocné vyučovacie priestory	336
17.2	Materiálne didaktické prostriedky z výtvarnej výchovy	337
17.3	Výtvarné materiály a potreby	341
17.3.1	Zdroje a prostriedky na zabezpečenie výtvarného materiálu	341
17.3.2	Systém uloženia a spôsob hospodárenia s výtvarným materiálom	342